

# Eidsberg Mannskor et kapittel av bygdehistorien

Av Hakon Koht-Norbye

**Høiefjerdingen var i sin tid et kultursenter i den nordvestre delen av Eidsberg. Med dugnad bygde bøndene seg forsamlingslokalet Bøndernes hus i 1924, på folke-  
munne kalt Bondehallen.**

Ungdomslaget i Eidsberg var en aktiv amatørgruppe, og leikarring ble etablert i 1920–1930 og holdt på til inn i 1940-åra. Da stoppet 2. verdenskrig ungdomslagets virksomhet.

Videre hadde man Høie indremisjon som den 7. februar 1928 åpnet bed-

huset Håpet i Høiefjerdingen. Fru Hulda Hjort Jølsen sørget både for starten av indremisjonen og tinglysingen av dette forsamlingslokalet denne dagen i 1928. Fru Jølsen aktiverte også barn og ungdom i grenda med sitt søndagsskolekorps i 1920- og 1930-åra.

Det var derfor kulturelt skolerte eldre ungdommer og voksne karer som stiftet Eidsberg Mannskor den 14. september 1933. Det var ca. 20 interesserte som møtte i Bondehallen den dagen. Pianist Johannes Berg fra



*Bondehallen i Eidsberg, der koret hadde tilholdssted.*

Askim kunne tenke seg å dirigere det nye koret i Eidsberg. Man ble der og da enige om at koret skulle stiftes, og valgte følgende styre: Andreas Høie – formann, Olav Moen – nestformann, Johannes Lunder – kasserer, Aksel Høie – sekretær, og Johan Haugen – styremedlem. Som suppleanter for styret ble Johs. Åserud og Ivar Høie valgt. Ole Bakker og Karl Vethe ble revisorer. Første oppgave for styret var å ansette Johs. Berg som dirigent, og å melde Eidsberg Mannskor inn i Indre Østfold Sangerlag. Johs. Berg fikk kr 400 i årslønn, og han fikk jobbe for pengene. Det første året var det 36 øvelsesmøter, fem fester og en fri-lufts-fest. Man hadde dertil sunget to ganger i Eidsberg kirke, og en gang på Hegglin. Hovedmålet var å synge ved sangerstevnet i Askim i 1934. Da ble koret fotografert i parken i Askim, og dette er så vidt vites det første bildet av koret.

Som man ser var det målbevisste og entusiastiske karer som startet koret i de harde 30-åra. De var innstilt på å lage moro både for seg selv og andre. De var dertil heldige, for Johs. Berg hadde ofte med seg kompisen Max Sørлие fra Askim på sangmøtene. Denne revymannen var et muntra-sjonsråd som koret fikk stor glede og nytte av, som underholder på fester og arrangementer. Han var nærmest korets maskot, og ble derfor korets første æresmedlem. Det ble bare to til, nemlig Karl Johansen og Olav Moen.

Korets medlemmer og festkomité + Max Sørлие sto på for å skaffe penger til koret. Det klarte de, slik at de i 1935 kjøpte sitt eget piano på avbetaling.

Pengene var drøye i 1930-åra, jeg så i regnskapet at koret betalte kr 25 for pianostemming. De betalte kr 376 i 1938 for den fine fana, som nå henger til oppbevaring i Grendehuset.

Korets medlemmer satte pris på det sosiale samværet. Siste sangmøte før ferien ble derfor første året holdt på Lindhoel, senere på Grønsund og andre gårder, hvis det var pent vær.

Koret gikk godt helt til seks år etter frigjøringa. Da innhentet flukten fra landsbygda koret vårt. Mekanisering i jordbruket gjorde at agronomer og hjemneværende gutter tok seg forpaktning, eller andre jobber utenbygds. Koret fikk for få sangere, meldte seg ut av sangerlaget, og gikk i dvale i 1952.

I 1960 kom Olav Moen tilbake til Eidsberg, som forpakter på Hjelmark. Lørdag før St. Hans sammenkalte han dirigent Sandem og en del gamle sangere. Disse syntes det var så moro at de avtalte nytt sangertreff. Slik fortsatte det til det ble etter hvert 15–16 sangere, som holdt årsmøter og førte protokoll. På den måten gjenoppsto mannskoret, som ble en tradisjon ved sanitetskvinnenes basarer i Bondehallen. Karene hadde sangmøtene på omgang, og i tillegg til å synge i Bondehallen, sang og underholdt de på institusjonene i bygda. Formann var Ole Bakker, med Olav Moen som nestformann, helt til Bakkers død i april 1978. Olav Moen tok over roret, men Bakkers død ble etterfulgt av flere av veteranene. Dette førte til at det fra 1979 var slutt på å opptre, for vi kunne ikke synge firestemt lenger.

Klokker Sandem og Olav Moen omdannet nå koret til sosialt samvær



*Sittende fra venstre: Odd Buraas, Olaf Moen, Kristian Høie Tangen. Stående bak: Olaf Sperlin, Martin Nordby, Magne Rongved, Olav Mjelde, Arnfinn Gjennestad og Sigurd Sandem er noen av de som har vært medlemmer i Eidsberg Mannskor.*

for gamle kæller med sang, mimring og god mat rundt om i hjemmene. Sandem var forsanger og protokollfører. Han forberedte seg til hvert møte ved å finne sanger som passet til årstiden i Mads Bergs populære skolesangbok. Da denne ble vraket i skoleverket, tok Sandem vare på 10 eksemplarer, til bruk på sangmøtene våre. Han kom med dem i sin brune veske helt til det siste årsmøte våren 1996. Resten av 1996 ble slutten for Eidsberg Mannskor. Sandem, som hadde vært drivkraften i 53 år, måtte gi tapt for en uheldelig sykdom. Dertil hadde vi nylig mistet tre trofaste medlemmer. Vi sju som var igjen ble da enige om å nedlegge koret for godt. Det gjorde vi på korets tradisjonelle julebord 17. desember 1996, hos

korets siste formann Hakon Koht-Norbye.

Da ble protokollen avsluttet med referat fra julebordet, som omfattet omtale av korets primus motor gjennom 53 år, Sigurd Sandem, og beslutningen om korets opphør. Protokollen ble underskrevet av de tilstedeværende, og skal leveres til offentlig oppbevaring som et kapittel av Eidsbergs bygdehistorie.

*Eidsberg, sommeren 1997*

*«Det to vet, vet alle»*